

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI DIREKTORLARINING BOSHQARUV MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH OMILLARI

Abduraxmonova Xurshida G'ofurovna

*Toshkent shaxar maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi inson resurslarini
boshqarish va rivojlantirish bo'limi bosh mutaxassisi*

Annotatsiya. Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori nafaqat ta'lim jarayonini boshqaruvchi, balki pedagogik jamoaning yetakchisi, innovatsiyalarni joriy qiluvchi va ta'lim sifatini oshiruvchi shaxs hisoblanadi. Uning boshqaruv madaniyatini shakllantirish ta'lim sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ushbu maqolada boshqaruv madaniyatini shakllantirishga ta'sir etuvchi omillar tahlil qilinadi va ularni rivojlantirish yo'llari taklif etiladi.

Kalit so'zlar: boshqaruv madaniyati, ta'lim tashkiloti, direktor, pedagogik menejment, innovatsion boshqaruv

Аннотация. В статье представлены результаты изучения научных исследований сущности таких основополагающих понятий, как «культура управления», «управленческая культура» применительно к руководителям дошкольных образовательных организаций, а также некоторые наблюдения за процессом формирования управленческой культуры руководителей в системе дошкольного образования.

Ключевые слова: культура, управление, управленческая культура, формирование управленческой культуры руководителя дошкольной образовательной организации.

Annotation. The article presents the results of scientific research on the essence of such fundamental concepts as "management culture" and "managerial culture" in relation to the heads of preschool educational organizations, as well as some observations on the process of forming the managerial culture of managers in the preschool education system.

Keywords: culture, management, managerial culture, formation of the managerial culture of the head of a preschool educational organization.

Kirish. Jahonda bugungi kunda ijtimoiy ta'sirlarning jadal ravishda rivojlanishi, fan va texnologiyalar taraqqiyoti, axborotlar oqimining ortib borishi, shaxsning ijodiy resurslari va potentsiali bilan bog'liq yangi vazifalar qo'yilmoqda. Ayniqsa, jadal sur'atlar bilan rivojlangan davlatlarda yuzaga kelayotgan ijtimoiy-pedagogik tanglik holatlari rivojlanayotgan mamlakatlarning ijtimoiy hayotiga o'z ta'sirini ko'rsatmoqda. Shu bois hozirgi kunda barcha mamlakatlar ta'lim tizimida bolalar, o'quvchilar, talabalarning ijodiy kreativ fikrlashi, o'zining intellektual salohiyatini o'quv va kasbiy faoliyatiga safarbar qilish kompetentligini oshirish, bolalalarni intellektual va ijodiy qobiliyatlarini mediata'lim.

texnologiyalar asosida rivojlantirishga qaratilgan tadqiqotlarga ehtiyoj ortib bormoqda. YUNESKO (1978) shafeligida o'quvchilarni ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishga qaratilgan ommaviy mediata'lim dasturi – "General Curricular Model for Mass Media Education" ishlab chiqildi.

Jahonda axborot asrida, ijodiy ongni shakllanishining pedagogik xususiyatlari, shakllari, ijodiy muhitda shaxsning ijtimoiylashuvi, shaxsning layoqati, imkoniyati, iqtidori, iste'dodi, kreativ tafakkuri bilan intellektual va ijodiy qobiliyatlari o'rtasidagi bog'liqlik muammolari bo'yicha tadqiqotlar olib borilmoqda. Ammo maktabgacha yoshdagi bolalarni intellektual va ijodiy qobiliyatlarini mediata'lim texnologiyalar asosida rivojlantirish kabi pedagogik muammo dolzarb sanaladi.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbariyati bugungi kunda nafaqat ta'lim jarayonini samarali tashkil etishi, balki boshqaruv madaniyati orqali ta'lim sifatini oshirishga ham e'tibor qaratishi lozim. Direktorning boshqaruv madaniyati ta'lim muassasasining umumiy taraqqiyoti, pedagogik jamoaning ish samaradorligi va bolalar tarbiyasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarining boshqaruv madaniyatini shakllantirish omillari tahlil qilinadi.

Boshqaruv madaniyatining nazariy asoslari

Boshqaruv madaniyati– bu rahbarning boshqaruv faoliyatida namoyon bo'ladigan kasbiy mahorati, shaxsiy fazilatlar va ijtimoiy munosabatlarini o'z ichiga oluvchi tushuncha.

Boshqaruv madaniyatining asosiy tarkibiy qismlari:

- Normativ-huquqiy kompetensiya – ta'lim qonunchiligi va me'yoriy hujjatlar bilan ishlash

- Pedagogik boshqaruv – ta'lim jarayonini rejalashtirish va sifatini ta'minlash

- Ijtimoiy va psixologik kompetensiya – pedagogik jamoa, ota-onalar va jamoatchilik bilan samarali muloqot

- Axborot-kommunikatsion texnologiyalarni bilish – raqamli boshqaruv tizimlarini qo'llash

Boshqaruv madaniyati rahbarlik uslubi, menejment tamoyillari va innovatsion yondashuvlar bilan bevosita bog'liq.

Boshqaruv madaniyatini shakllantirish omillari

Direktorning boshqaruv madaniyatini shakllantirish turli omillarga bog'liq bo'lib, ularni quyidagi asosiy guruhlariga ajratish mumkin:

Shaxsiy omillar

Direktorning kasbiy va shaxsiy sifatlari uning boshqaruv uslubini shakllantirishda asosiy omil hisoblanadi:

- Liderlik qobiliyati – jamoani ilhomlantirish va samarali boshqarish

- Muloqot madaniyati – pedagoglar, ota-onalar va jamiyat bilan samarali aloqa o'rnatish

- Reflektiv tafakkur – o'z faoliyatini baholash va doimiy rivojlanish

- Stressga chidamlilik va qaror qabul qilish qobiliyati

Tashkiliy omillar

Maktabgacha ta'lim tashkilotining ichki tuzilishi va rahbarlik tizimi direktorning boshqaruv madaniyatiga bevosita ta'sir qiladi:

- Pedagogik jamoa – tashkilotda ishlovchi mutaxassislarning malakasi
- Ish muhitining psixologik holati – jamoaning muvofiqligi va motivatsiya darajasi
- Boshqaruv uslubi – demokratik, avtokratik yoki kombinatsiyalangan boshqaruv yondashuvlari

Pedagogik omillar

Direktorning pedagogik bilimlari va boshqaruv texnologiyalari uning rahbarlik uslubiga ta'sir ko'rsatadi:

Ta'lim sifatini nazorat qilish va rivojlantirish

Innovatsion pedagogik metodlarni joriy etish

O'qituvchilarni rag'batlantirish va malakasini oshirish tizimi

Ijtimoiy-psixologik omillar

Direktor jamiyat bilan qanday muloqotda bo'lishini belgilaydigan omillar:

Ota-onalar bilan hamkorlik – ularning fikr-mulohazalarini inobatga olish

- Mahalliy hamjamiyat va davlat idoralari bilan hamkorlik

- Jamoatchilik fikriga ta'sir qilish qobiliyati

Huquqiy va iqtisodiy omillar

Ta'lim sohasidagi qonunchilik va me'yoriy hujjatlarga rioya qilish

Byudjet va moliyaviy resurslarni samarali boshqarish

Grant va investitsiyalar jalb qilish imkoniyatlari

Axborot-texnologik omillar

- Elektron boshqaruv tizimlarini joriy etish

- Masofaviy ta'lim va onlayn platformalardan foydalanish

- Ma'lumotlarni avtomatlashtirish va monitoring qilish tizimlari

4. Direktorning boshqaruv madaniyatini rivojlantirish yo'llari

Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining boshqaruv madaniyatini shakllantirish uchun quyidagi choralarni ko'rish lozim:

Direktorlar uchun maxsus malaka oshirish kurslarini yo'lga qo'yish

Innovatsion boshqaruv metodlarini joriy etish

Jamoaviy boshqaruv tamoyillarini keng qo'llash

Maktabgacha ta'lim muassasalarida ochiq va shaffof boshqaruv tizimini yo'lga qo'yish

Axborot-kommunikatsion texnologiyalarni faol qo'llash

Xulosa. Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori nafaqat ma'muriy boshqaruvchi, balki ta'lim jarayonining innovatori hamdir. Boshqaruv madaniyatini rivojlantirish ta'lim sifatining oshishiga, pedagoglarning motivatsiyasini ko'tarishga va bolalar uchun qulay muhit yaratishga xizmat qiladi. Bunga erishish uchun direktor o'z bilim va ko'nikmalarini doimiy ravishda takomillashtirishi, pedagogik va boshqaruv yondashuvlarini integratsiya qilishi zarur.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Hamdamova M.T. Maktabgacha ta'lim tashkilotida pedagog- tarbiyachilarning innovatsion faoliyatini rivojlantirish omili sifatida rahbarning boshqaruv kompetençiyasi “Mug'allim xem uzliksiz bilimlendirio'”, ilmiy-metodikalyk jurnal, №4, Nekis-2019, ISSN 2181-7138, 123-126 b
2. Hamdamova M.T. Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining kompetensiyasi «Maktabgacha ta'lim: zamonaviy yondashuv va xalqaro tajriba» mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya, 2024, materiallar to'plami
4. Ravshanova, N. N. (2023). Designing Modern Models of Biological Education Theories and Content in Educators. Telematique, 22(01), 3034-3040.
5. Morozova Anjela Nikolayevna. Upravleniye metodicheskoy rabotoy v doshkolnom obrazovatelnom uchrejdении na diagnosticheskoy osnove : Dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.07 : Moskva, 2000
6. Вебер М. Протестантская этика и дух капитализма ISBN: 978-5-17-160209-3 2023 г. 320 с.
8. Norboyevna R.N., Shukurullaev A.O. Maktabgacha ta'lim tashkilotida ekologik teatrni tashkil etish orqali ekologik konseptual asoslarini shakllantirish. // Inter education & global study. 2024. №7. B.122–128.
9. Ravshanova, N. N. (2025). REFLEKSIYA BO 'LAJAK O 'QITUVCHINING KASBIY FAOLIYATIDA MUHIM SIFATI. Inter education & global study, (1), 362-370.